

צ'רלי בוזגלו, משרד עורכי דין ונוטריון
Charlie Bouzaglo, Law Office and Notary

"המגדל" קומה 15, רח' דניאל פריש 3 תל אביב, 6473104 Tel-Aviv, 6473104 Daniel Frisch St., 15th "The Tower"

טלפון: 03-6078888 Tel: פקסימיליה: 03-6078889 Fax:

דוא"ל: Charlie@bouzaglo-law.com E-mail:

אתר: bouzaglo-law.com Web:

Charlie Bouzaglo, LL.B, Notary
Adar Green, LL.B
Sara Grun, LL.B

צ'רלי בוזגלו, עו"ד נוטריון
אדר גרין, עו"ד
שרה גרין, עו"ד

- מבלי לפגוע בזכויות -

תל-אביב, 17 ביוני 2021, Tel-Aviv

באמצעות הדוא"ל

לכבוד
הסתדרות הפסיכולוגים בישראל
הוועד המרכזי
הוועדה לבחינת גבולות העיסוק

חברים יקרים,

הנדון: חוות דעת משפטית - גבולות העיסוק למומחים בפסיכולוגיה

נתבקשנו להכין חוות דעת על ההיבטים החוקיים של גבולות העיסוק בין תחומי המומחיות השונים בפסיכולוגיה, לצורך עבודתה של הוועדה לבחינת גבולות העיסוק, שקמה כדי ללבן את המחלוקות בתחום בקרב חברי הפיי וציבור הפסיכולוגים.

הוראות החוק בנושא זה נתונות לפרשנות. מי שאמון על פרשנות החוק – בית המשפט – לא נדרש עדיין לסוגיה. לפיכך נבחנו בחוות הדעת שלהלן לשון החוק ותכליתו, לאור הסברים שניתנו ע"י המחוקק, אנשי משפט וגורמים מקצועיים שונים.

נדגיש כי מדובר בחוות דעת על הוראות חוק קיימות והמצב החוקי המצוי, ולא בבחינה מקצועית-פסיכולוגית של הנושא או של המצב החוקי הרצוי. כמו כן נדגיש כי על פי כל פרשנות, אם מרחיבה ואם מצמצמת, אחריותו של המטפלת לפעול בהתאם למיומנות ולהכשרה מתאימות שרכש.

נקדים מסקנה בקצרה ונאמר כי על פי חוות דעתנו, הדין אינו אוסר על פסיכולוג מומחה לחרוג מתחום מומחיותו, ובלבד שיש לו מיומנות או הכשרה מתאימות לכך.

בכבוד רב,

אדר גרין, עו"ד

צ'רלי בוזגלו, עו"ד

חוות דעת משפטית
גבולות העיסוק בתחומי המומחיות בפסיכולוגיה

(הדגשים אינם במקור אלא כן אם נאמר אחרת)

השאלה המשפטית:

האם וכיצד מגדיר הדין את גבולות העיסוק בתחומי המומחיות השונים בפסיכולוגיה?

א. הגדרת תחומי המומחיות

1. כידוע, חוק הפסיכולוגים, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק הפסיכולוגים" או "החוק") מונה 6 תחומי "מומחיות מוכרת" (בהתאם לסעיף 8(ב) לחוק), והם: פסיכולוגיה קלינית, חינוכית, חברתית-תעסוקתית-ארגונית, שיקומית, התפתחותית, רפואית (להלן: "מומחיות מוכרת").
2. סעיף 9 (א) לחוק קובע כי רק לפסיכולוג מומחה בתחומו מותר לעשות פעולה "שיוחדה" לתחום המומחיות שלו, להלן:

"9. (א) מיום שיוחדה פעולה לבעלי מומחיות מוכרת, או מתאריך שלאחר מכן שנקבע בתקנות, לא יעסוק פסיכולוג בפעולה כאמור אלא אם הוא רשום בפנקס כבעל אותה מומחיות; אין בהוראה זו כדי למנוע ממתמחה לעסוק בפעולה כאמור בפיקוח בעל מומחיות מוכרת."

3. הסמכות "לייחד פעולה" נתונה לשר הבריאות (שהוא השר הממונה על החוק), והעושה פעולה שיוחדה לבעלי מומחיות מוכרת עובר עבירה פלילית שעונשה קנס או מאסר (כקבוע בסעיף 53 (ב) לחוק).
4. עד כה עשה השר רק פעם אחת שימוש בסמכותו לייחד פעולה, וזאת בתקנות הפסיכולוגים (ייחוד פעולה לפסיכולוג חינוכי), התש"ם-1979, הקובעות בסעיף 2 לתקנות כי: "לא יכריע פסיכולוג בבעיות של תלמיד במערכת חינוכית הכרוכות ביחסי הגומלין של התלמיד והמערכת החינוכית, אלא אם הוא פסיכולוג חינוכי".
5. לנוכח העדר ייחוד פעולות נוספות ע"י השר בתקנות, עולה השאלה עד כמה פתוחים או קשיתים הם הגבולות בין תחום מומחיות מוכר אחד לאחר.

ב. טיפול פסיכותרפויטי – סעיף 9 (ב) לחוק

6. בין לבין, נעשה תיקון לחוק בשנת 2010 ("תיקון מס' 6"), ונקבע בסעיף 9 (ב) לחוק כי:

"9. (ב) לא ייתן פסיכולוג טיפול פסיכו-תרפויטי אלא אם הוא פסיכולוג מומחה."
7. בתיקון שונה הסעיף שקבע לפני התיקון כי טיפול פסיכותרפויטי יכול שיינתן רק ע"י פסיכולוגים קליניים. נוסח החוק לעיל הקיים היום, התקבל בישיבת ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של

הכנסת (להלן: "ועדת הרווחה") ביום 25/11/2010 (להלן: "ישיבת הוועדה")¹. אגב, כך הסביר בישיבת הוועדה, מנכ"ל משרד הבריאות דאז, הפרופ' יוסי גמזו (עמ' 9):

"אנחנו רוצים לפתוח את העיסוק בפסיכו-תרפיה לעוד פסיכולוגים, אבל אנחנו רוצים לפתוח את זה לעוד פסיכולוגים מומחים ולא רוצים ליצור מצב שמעתה פסיכו-תרפיה יכול להיות לכולם. לכן הנוסח הנכון שאנחנו רצינו לתת ל-9ב, כולל את המילה מומחיות מוכרת. אז הוא באמת אומר שאם יש לך מומחיות מוכרת, לאו דווקא קלינית, גם אחרת אבל מומחיות מוכרת."

8. אם כן, על פי סעיף 9 (ב) כל פסיכולוג בעל מומחיות מוכרת (מבין 6 המומחיות לעיל) יכול לתת טיפול פסיכותרפויטי².

ג. גבולות העיסוק בין תחומי המומחיות

9. ברי כי לא יכולה להיות מחלוקת על כך שפסיכולוגית מומחית יכולה לתת טיפול פסיכותרפויטי בתחום המומחיות שלה – אך נותרת בעינה השאלה: האם אפשר לעשות פעולה או טיפול מחוץ לתחום המומחיות שלה?

10. שאלה זו מחזירה את הדיון לסעיף 9 (א) לחוק, הקובע כי רק פעולה שיוחדה לבעלי מומחיות מוכרת הינה אסורה על בעלי מומחיות אחרת. כך הסבירה את המצב המשפטי היועצת המשפטית של ועדת הרווחה, עו"ד שמרית שקד-גיטלין, בישיבת הוועדה ביום 25/11/2010 (ויודגש כי זו הפרשנות שלה) (עמ' 3 לפרוטוקול הישיבה):

"...ברגע ששר הבריאות קבע תחום כלשהו כתחום מומחיות, זה אומר שיש מומחיות בענף מסוים. לדוגמה, פסיכולוגיה התפתחותית, זה ענף התמחות, ענף מומחיות, אבל זה לא אומר שלאנשים אחרים כרגע אסור לעסוק בפסיכולוגיה התפתחותית. זה המצב המשפטי כיום. אמנם יש לשר הבריאות סמכות לומר שפעולות מסוימות יוכלו לעשות רק מי שהם בעלי מומחיות, אבל כל עוד הוא לא קבע, זה לא המצב המשפטי. אגב, גם לגבי רופאים אין הוראה כזאת שאומרת שכל אחד יכול לעסוק רק בתחום המומחיות שלו ואני מניחה שההנחה של שר הבריאות, שלא קבע את זה... מאחר שהתחומים לא תמיד ברורים. לדוגמה, יכול להיות אדם שחלילה קרתה לו איזושהי תאונה, הוא כרגע מוגבל, או איזושהי מחלה שהפכה אותו להיות מוגבל ועקב זה הוא לוקה בדיכאון. יכול להיות שהוא צריך טיפול גם במישור הקליני, יכול להיות שהוא צריך טיפול במובן השיקומי, יכול להיות שהוא צריך גם טיפול של פסיכולוג רפואי וכולי. זאת אומרת, התחומים האלה הם לא חד-חד-ערכיים..."

11. כזכור, נכון להיום יוחדה רק פעולה אחת ע"י שר הבריאות – לפסיכולוגים חינוכיים (ר' סעי' 4 לעיל). יש גם מקרה אחד שבו הותר בתקנות במפורש לחצות את גבול המומחיות: בתקנות הפסיכולוגים (מומחיות מוכרת – פסיכולוגיה התפתחותית), התשס"ד-2003 נקבע בסעיף 3 כי פסיכולוג התפתחותי יכול להמשיך טיפול מעבר לגיל תשע של המטופל:

¹ יוער כי בישיבה קודמת של ועדת הרווחה, ביום 18/10/2010, התקבל נוסח אחר, אך הוחלט לכנס את הוועדה שוב ולשנותו לנוסח הקיים היום. תולדות הניסוח של סעיף 9 (ב) חשובות, אך חוות הדעת מתייחסת לנוסח שהתקבל לבסוף והוכנס לחוק, ולנסיבות קבלתו של נוסח זה.

² חוות דעת זו אינה מתייחסת לשאלה אם למרות דבריו של מנכ"ל משרד הבריאות המצוטטים לעיל, במצב החוקי הקיים יכול מי שאינו פסיכולוג מותר לתת טיפול פסיכותרפויטי, אך כשמדובר בפסיכולוגים הדבר מותר אך ורק לפסיכולוגים מומחים. שאלה זו עלתה לפני הדיון בוועדה בפסקי דין של בית המשפט המחוזי, ומצויה במחלוקת בין שופטים, אך טרם קיבלה מענה בבית המשפט העליון או בחקיקה (ר' פסקי הדין בע"א 3224/02 פישלר נ' דנינו, ובע"א (תי"א) 3670-07 פישלר נ' דנינו).

3. ראה פסיכולוג התפתחותי כי מטופל זקוק להמשך טיפול, מעבר לגיל תשע שנים, רשאי הוא להמשיך ולטפל בו אף מעבר לגיל זה."

12. במלים אחרות, קיים בחקיקת משנה אישור מפורש לפריצת גדרי המומחיות. האם פירוש הדבר כי כפי שפעולה שיוחדה לתחום מומחיות אחד אסורה על בעלי מומחיות אחרת? כך רק פעולה שהותרה מותרת לבעלי מומחיות אחרת? לדעתנו התשובה על כך שלילית. ההיתר לפסיכולוגים התפתחותיים לטפל מעבר לגיל 9 לא נעשתה על פי הסמכה חוקית להתיר פעולות, ומטרתה ככל הנראה רק להבהיר נקודה שאולי עוררה דיון.

13. במלים אחרות, החוק מורה רק על "ייחוד פעולה לבעלי מומחיות מוכרת" ולא על "התרת פעולה מחוץ לתחום המומחיות". הדבר עולה בקנה אחד עם עקרון היסוד של חירות האדם – מה שאינו אסור במפורש בחוק, הריהו מותר, ואין צורך להתירו בחוק. הדבר עולה בקנה אחד גם עם זכות היסוד של חופש העיסוק הקובע בסעיף 3 כי "כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד". עוד קובע חוק-היסוד בסעיף 4 כי כדי להגביל את חופש העיסוק קובע החוק כי יש לעשות זאת לפי חוק, ובאופן מידתי.

14. בהקשר זה ניתן להבין את דבריה של היועצת המשפטית של ועדת הרווחה, עו"ד שקד-גיטלין, על הוראת סעיף 9(א) לחוק – ייחוד פעולה (עמ' 8 לפרוטוקול ישיבת הוועדה):

[סעיף] 9(א) היא לא הוראה גורפת. היא אומרת שיש סמכות לשר הבריאות, שר הבריאות יכול לבחון פעולות מסוימות, הוא כרגע עשה שימוש בסמכות שלו למיטב ידיעתי פעם אחת, אבל הוא יוכל להמשיך שימוש בסעיף הזה. זה לא סעיף גורף. זה אומר שלשר יש סמכות והוא רשאי לבחון ולהחליט שפעולות מסוימות שהוא רואה לנכון, מיום שיוחדה פעולה לבעלי מומחיות מוכרת. זה לא אומר מיום שהוכר הענף כמומחיות מוכרת. זאת לא הוראה גורפת שמדברת על כל התחום אלא השר יכול להחליט שפעולה מסוימת, ונתתי את הדוגמה, שתחום מסוים או פעולות מסוימות שהוא רואה לנכון, הן ייוחדו רק לבעלי מומחיות."

15. במלים אחרות, ייחוד פעולה על ידי השר, שהוסמך לכך בחוק הפסיכולוגים, היא הגבלה מידתית על חופש העיסוק, הואיל ואינה "גורפת".

16. נעיר כי כדי לבחון אם הגבלה על חופש העיסוק היא מידתית ניתן לשקול גם את האינטרס הציבורי בהגבלה זו. ברי כי הציבור זקוק לטיפול פסיכולוגי מיטבי ונגיש, וכי לא תמיד שני צרכים אלה עולים בקנה אחד.

17. פן נוסף של הסוגיה הוא ייחוד המקצוע כולו, המוגדר בחוק הפסיכולוגים, בסעיף 2(א):

2. (א) לא יעסוק אדם בפסיכולוגיה אלא אם הוא פסיכולוג ובהתאם לרישום או בהתאם להיתרו ותנאיו..."

18. משמעות המלים "בהתאם לרישום" לכאורה פתוחה גם היא לפרשנות. מחד גיסא ניתן לומר כי הכוונה היא לקבוע כי רק מי שרשום בפנקס הפסיכולוגים יכול לעסוק בפסיכולוגיה – ותו לא. מאידך גיסא ניתן לומר כי הכוונה היא שכל פסיכולוג רשום יעסוק במקצוע "בהתאם לרישום", קרי, בהתאם למומחיותו (אם קיימת). על כך ניתן להשיב כי כוונת המחוקק הייתה לפירוש הראשון, כפי שאפשר לראות מדברי שר הבריאות (דאז) בעת חקיקת החוק, בהציגו את הצעת החוק לכנסת, ביום 01/11/1976: "החוק בא לייחד את העיסוק בפסיכולוגיה רק לפסיכולוג הרשום בפנקס הפסיכולוגים". כך גם פירש זאת המלומד פרופ' אמנון כרמי בספרו "בריאות ומשפט" בנוגע לסעיף 2(א): "לא יעסוק אדם בפסיכולוגיה אלא אם הוא פסיכולוג, היינו רשום בפנקס הפסיכולוגים, או בעל היתר"³.

³ אמנון כרמי, בריאות ומשפט, מוחמד ס. ותד עורך (הוצאת נבו, מהדורה שנייה, 2013) עמ' 809.

ד. דרישה אתית למומחיות, מיומנות, הכשרה

19. באותה ישיבה של ועדת הרווחה ביום 25/11/2010, הציע יו"ר מועצת הפסיכולוגים, יואל אליצור, למחוק כליל מן החוק את סעיף 9 (ב). בסופו של דבר הצעתו לא התקבלה, אך ניתן להבין ממנה כי מטרת שינוי החוק היתה "לפתוח מה שאינו סגור", כלומר, כל עוד לא יותחדה פעולה על ידי שר הבריאות בהתאם לסעיף 9 (א) לחוק, פעולה זו אינה אסורה לביצוע על ידי בעל מומחיות בתחום אחר.

20. אם כך, מה מונע מפסיכולוג מומחה בתחום אחד (שיקומי לדוגמה) לבצע פעולה מתחום אחר (קליני לדוגמה) שבו אין לו ידע או מיומנות? התשובה טמונה בכללי האתיקה המקצועית, המחייבים פסיכולוגים לפעול אך ורק בהתאם לידיע ולמיומנות שנרכשו ומתאימים לפעולה שהם עושים.

21. כך נקבע בסעיף 4 לכללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית), התשנ"ב-1991:

4. לא יציע פסיכולוג ולא יבצע שירות הדורש מומחיות, מיומנות או הכשרה מיוחדת, אלא אם כן יש לו מומחיות, מיומנות או הכשרה כאמור למתן אותו שירות."

22. הדבר נקבע גם בסעיף 2.2 לקוד האתיקה של הפ"י (2017) התשנ"ב-1991 בנוגע ל"התערבות" פסיכולוגית (יזכר כי הקוד אושר ע"י מועצת הפסיכולוגים כקוד האתי של הפסיכולוגים בישראל) – בשינוי קטן אך משמעותי: במקום המילה "או" יש ו' החיבור:

"2.2 דרישות למיומנות מקצועית

מומחיות, מיומנות]...הכשרה של פסיכולוגים הן תנאי הכרחי לעריכת התערבות פסיכולוגית..."

23. המשך סעיף 2.2 לקוד האתיקה מדגיש את הצורך של קבלת ההכשרה מידי אנשים שהם "בעלי מיומנות והכשרה מקצועית ומוכרת", כדלקמן:

"פסיכולוגים העוסקים בהדרכה, במחקר ובהתערבויות מקצועיות אחרות הכוללות שיטות החדשות להם יעשו זאת רק אחרי שלמדו ועברו הכשרה בפיקוח, ובמידת הצורך, בליווי ייעוץ הולם. ההכשרה והייעוץ אמורים להינתן על ידי אנשים בעלי מיומנות והכשרה מקצועית מוכרת בתחומים או בשיטות אלו."

24. ההבדל בין שני הנוסחים (אם תרצו, ההבדל בין "או" לבין "ו") הוא כר לחילוקי דעות פרשניים בין מי שיטענו כי הכללים שלעיל דורשים מומחיות מוכרת בנוסף למיומנות ולהכשרה שנרכשו כראוי; לבין מי שיטענו כי הכללים גמישים יותר ודורשים מומחיות אן מיומנות אן הכשרה – ומכאן שניתן לרכוש הכשרה או מיומנות מחוץ לתחום המומחיות הרשומה שלך ואין צורך לעבור מסלול מלא של התמחות בתחום נוסף.

25. חשוב להדגיש כי מבחינה משפטית המעמד הנורמטיבי של כללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית), התשנ"ב-1991, הינו גבוה יותר ממעמדו של קוד האתיקה של הפ"י שאושר ע"י מועצת הפסיכולוגים, וכי בהתנגשות בין שני אלו (קרי, בין ה"או" ל-"ו") גוברים כללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית), התשנ"ב-1991 (כלומר, גובר ה"או").

26. דרך נוספת ללבן את המחלוקת הנ"ל מובאת בחוזר מנכ"ל משרד הבריאות מס' 14/11 מיום 22/10/2012 ביחס לתיקון של סעיף 9(ב) לחוק:

"כאשר בעל תואר מומחה פועל בתחום מומחיותו ונותן שירות בהתאם לייחוד הפעולה שלו או בהתאם לאוכלוסיית היעד הרלוונטית המייחדת את תחום מומחיותו, קיימת חזקה כי הוא בעל הכישורים להציע ולתת את כל השירותים הנדרשים ובכלל זה טיפול פסיכותרפויטי. חזקה שכזו אינה קיימת לגבי מומחה בתחום אחד הפועל בהקשר שמחוץ לתחום התמחותו."

27. "חזקה" הוא מונח משפטי שפירושו – הנחה שהתקיימו עובדות או נסיבות מסוימות. על פי הציטוט לעיל מחוזר המנכ"ל, במקרה של בירור משפטי (למשל בתביעת רשלנות) יידרש פסיכולוג מומחה שפעל מחוץ לתחום המומחיות שלו להוכיח כי יש לו הכישורים הנדרשים לבצע את הפעולה – הואיל ולא קיימת חזקה שיש לו הכישורים הנדרשים לכך. רק כאשר פסיכולוג מומחה פועל בתחום מומחיותו הרשום מתקיימת החזקה שיש לו הכישורים הדרושים. אין פירוש הדבר שאסור לו לפעול מחוץ לתחום מומחיותו – אלא שבמקרה של בעיה הוא יהיה חייב להוכיח כי אף על פי שפעל מחוץ לתחום מומחיותו, הוא בעל הכישורים הנדרשים לכך.

28. יוזכר כי פרשנותו זו של מנכ"ל משרד הבריאות לא עמדה (עדיין) במבחן בית המשפט.

29. אך גם על פי חוות דעתה של היועצת המשפטית של ועדת הרווחה, עו"ד שמרית שקד-גיטלין, ההוראה בכללי האתיקה נועדה למנוע פעולה רשלנית, ואינה נועלת את תחומי המומחיות. ר' פרוטוקול ישיבת ועדת הרווחה מיום 25/11/2010 בעמ' 3:

"זה לא אומר מי כן יכול לתת את הטיפול. יש היום בתקנות הפסיכולוגים הוראה שאומרת שבעצם פסיכולוג אסור לו לתת טיפול שצריך בו איזו מומחיות, מיומנות או הכשרה, אם הוא לא יודע לעשות את זה. זאת הוראה שחלה על כל בעלי המקצוע מכוח כללי הרשלנות הרגילים. זאת אומרת, אם זה טיפול שדורש מעבר – לדוגמה, מתחום המוכר לי – אם אני עורכת דין לענייני משפחה ואני לא מבינה כלום בענייני נדל"ן, אסור לי לעסוק בזה כי אני אתרשל כלפי הלקוח שלי."

ה. קביעת אמות מידה להכשרה מספקת

30. מאליו מובן כי השאלה מה הן אמות המידה להכשרה מספקת לצורך פעולה מחוץ לתחום המומחיות בנוגע לפעולות שונות, ואיך ניתן לקבוע אותן – היא שאלה מקצועית ולא משפטית. מובן כי קיימים מקורות חוקיים או מינהליים אשר ניתן לפנות אליהם לצורך הדיון, ובראשם תקנות הפסיכולוגים (אישור תואר מומחה), תשל"ט-1979, המפרטות (בתוספת) את שעות הלימוד, ההדרכה, השתלמויות וכד' הנדרשות כדי להתמחות בתחומי המומחיות השונים.

31. כמו כן ניתן לפנות לחוזרים והנחיות של משרד הבריאות בתחומים שונים, שבהם מובהר מה נדרש לצורך עשיית פעולות מסוימות. כך לדוגמה, חוזר מינהל רפואה מס' 40/2010 מיום 26/12/2010 לעניין "אמות מידה לאבחון הפרעת קשב וריכוז בילדים מתבגרים ומבוגרים", קובע כי פסיכולוגים הראים לאבחן הם "פסיכולוגים מומחים אשר התמחו ורכשו ניסיון בטיפול בהפרעת קשב וריכוז", ובמכתב של מנהלת תקנות אישור תואר מתמחה מיום 01/02/2012 נקבעו שעות ההכשרה הנדרשות לצורך בדיקת הפרעת קשב וריכוז (18 שעות השתלמות עיונית, ביצוע של 4 אבחונים מלאים לבדיקת הפרעות קשב וריכוז תחת הדרה של פסיכולוג מדריך בעל ידע וניסיון באבחון ההפרעה הנ"ל).

ו. סיכום

הנה כי כן, בבחינה של תולדות חקיקת התיקון לסעיף 9(ב) לחוק הפסיכולוגים ושל התייחסות גורמים משפטיים ומקצועיים להוראת סעיף 9 (א) לחוק, וכן בהתאם לחוק-יסוד: חופש העיסוק – לא ניתן לומר שאסור לפסיכולוג מומחה לחרוג מתחום המומחיות שלו ולבצע פעולה השייכת לתחום מומחיות אחר או לפנות לאוכלוסיית יעד אחרת – אך עליו לעשות זאת בכפוף להיותו בעל הכישורים הנדרשים לביצוע הפעולה הנ"ל.

רק פעולה שיוחדה בתקנות ע"י השר לתחום מומחיות מסוימת אסורה על מומחים בתחומים אחרים. נכון להיום יוחדה רק פעולה אחת – הסמכות של פסיכולוג חינוכי להכריע בבעיות הכרוכות ביחסי הגומלין שבין תלמיד למערכת חינוכית.

על פי חוזר מנכ"ל מיום 22/10/2012 ועל פי הדברים שנאמרו בישיבת ועדת הרווחה בכנסת ביום 25/11/2010, על פסיכולוגים מוטלת אחריות אתית וחוקית שלא לתת שירות או מענה בתחומים שבהם אין להם הכישורים הנדרשים. כאשר פסיכולוג נותן שירות או עושה פעולה מחוץ לתחום מומחיותו, לא קיימת חזקה שהוא בעל הכישורים הנדרשים, ובמקרה של בירור יהיה עליו להוכיח כי הוא בעל הכישורים הנדרשים. זאת בניגוד לפסיכולוג מומחה הפועל בתחום מומחיותו, אשר קיימת חזקה כי הוא בעל הכישורים הנדרשים לכך, והצד השני הוא שיאלץ להוכיח כי למעשה אין לו הכישורים הנדרשים.